

N:o 64.

Af Herr **Jöns Rundbäck**: *Om beviljande af ett förslagsanslag att under vissa villkor användas till understöd för rotehållet vid legning af rekryter.*

Det är en bekant sak, att, i anseende till de högre arbetsprisen, de stegrade fordringarne på rekryter och deras öfningar m. m., rekryteringen vid såväl den värfvade som indelta arméen blifvit i hög grad försvårad och fördyrad. Hvad värfvade arméen beträffar, var denna olägenhet redan förlidet år så stor, att Stats-Utskottet, efter derom erhållen närmare kännedom, fruktade för, som synes af dess utlåtande N:o 16 sid. 8, att värfvade arméens bestånd skulle råka i fara; och för att afvända denna fara förordade Utskottet, på grund af Kongl. Maj:ts förslag, och biföll Riksdagen ett större anslag "till aflöning åt manskapet vid garnisonsregementena och till samma manskaps rekrytering". Som motionären tror sig känna, har det afsedda ändamålet med dessa medel icke vunnits, utan lärer, särdeles vid artilleriregementena, som för icke länge sedan skulle till numerären förstärkas, afgången af manskap vara så stort, att skäl ännu finnes att befara dessa regementens bestånd.

Vid indelta arméen är förhållandet ingalunda bättre, fastän rekryteringsskyldigheten der är en annan och i allmänhet så ovilkorlig, att rotehållare till hvilket pris som helst måste anskaffa mönstergill karl. Det har visat sig, att denna skyldighet har kunnat kosta en enda rote flera hundra kronor, och då en rekryt, soldat eller båtsman af flera anledningar snart kan få afsked eller, hvad ännu värre är, rymmer, sedan legan erhållits, så kan genom dylika omständigheter indelningsverkets tunga och ojemna tryck blifva så stort, att något motstycke till godtycklig beskattnings- och försvarsmetod icke lärer kunna tänkas, än mindre på andra områden träffas. Med nya härorganisationen lärer väl den anmärkta försvars- och beskattningsmetoden försvinna; men då indelta arméen icke kan och icke bör med ens förafskedas, utan måste kvarstå, intill dess den nya organisationen hunnit den utveckling, att den kan öfvertaga den gamlas roll; så är gifvet, att den indelta arméens rekrytering måste en tid bortåt fortgå. Denna omständighet skall dock för de rotehållare, som skola utgöra effektiv rotering, blifva särdeles känbar och bekymmersam, särdeles för dem af dessa som icke hafva

andra kontrakt med Kongl. Maj:t och kronan, än att de äro underkastade ovilkorlig rekryteringsskyldighet, kosta hvad det kosta vill. Alla de, som icke bry sig om hvad billighet och likställighet i medborgerliga rättigheter och skyldigheter kräfva, kunna väl lugna och försvara sig dermed, att denna rotehållarnes uppoffring är en juridisk skyldighet; men utan att här ingå i genmäle på ett dylikt svar, torde de dock få svårt att afgifva samma svar till dem som hafva vederbörligen stadfästade kontrakt, deri rotehållarne äro försäkrade att de, emot erläggande af en viss bestämd lega och lön, skola vara från vidare eller obegränsad beskattning befriade. Dessa senare hafva, enligt mitt förmenande, lika juridisk rätt att blifva vid sina kontrakt betryggade, så att der rotehållarne ej kunna anskaffa manskap för den bestämda legan, staten då bör träda emellan och betala det belopp som legan öfverskjuter hvad kontrakten bestämma. Skulle ett motsatt förfarande vara riktigt, så försvinner all betydelse af såväl orternas hufvudkontrakt som af 80 § Regeringsformen, och man inkommer på godtycklighetens grund. Att så kan ske, tror jag mig kunna visa och anhåller att för detta ändamål få bifoga tvänne bilagor, den första, Litt. A., en afskrift af en inlaga till generalmönsterherren vid senaste generalmönstringen med Bohusläns andra båtsmanskompani, och den andra, Litt. B., en afskrift af Kongl. Maj:ts nådiga resolution på bemälda inlaga och andra dermed i samband gjorda underdåniga framställningar.

Här är icke stället att ingå i någon slags rättslig deduktion om de s. k. hufvudkontrakten emellan Kongl. Maj:t och kronan å ena samt rotehållarne å andra sidan, särskildt om det i omnämnda inlaga berörda kontrakt för båtsmansindelningen i Bohuslän, eller om Kongl. Maj:ts i fråga varande utslag; men att båtsmansrotehållarne i Bohuslän och annorstädes, der de hafva vederbörligen godkända kontrakt, ej kunna känna sig tillfredsställda med den nådiga resolutionen, är gifvet. I förbigående torde jag därför böra fästa uppmärksamheten derpå, att de i Kongl. Maj:ts omrörda resolution åberopade författningarne af den 10 December 1745, den 18 Januari 1763 och den 11 Februari 1817, angående rotehållarnes skyldighet att »sjelfva gå båtsmän», icke lära kunna tillämpas på rotehållare, som aldrig tredskats att fullgöra rekryteringsskyldigheten i öfverensstämmelse med kontrakten. Hvad åter de åberopade Kongl. brefven af den 10 Februari 1824 och den 14 Juli 1835 beträffar, så är redan i inlagan till generalmönsterherren bevisadt, att de ej för rotehållarne vid båtsmansindelningen, som hafva vederbörligen stadfästade kontrakt, kunna vara bindande.

Vidkommande den omständigheten, att penningevärdet af t. ex. 20 daler silfvermynt nu icke skulle motsvara samma varuvärde som på 1600-talet, så är detta nog möjligt; men aldrig har jag hört eller sett, att man på denna grund sökt hemta anledning till att låta en fix skatt i penningar

återgå till det vanvärde samma skatt motsvarade för århundraden tillbaka. Skulle detta kunna ske med t. ex. de för en gång för båtsmansindelningen bestämda afgifter, så vore det ju lika rättvist, för att blott nämna ett exempel, att alla de orter, som betala tionde efter s. k. kronovärddi, blefve ålagda att utgifva tionden in natura eller till belopp i penningar som motsvarade tiondens kostnad enligt markegångspris. Motsatta och förnuftigare beskattningsmetoder hafva senare tider påyrkat och antagit, och säkert är, att då detta varit nödigt och rättvist i andra hänseenden, så är det desto nödvändigare i hvad indelningsverkets ojemna besvär vidkommer. Skulle icke härutinnan en rättelse kunna ega rum, så blifver svalget emellan rustande och roterande å ena sidan och icke indelta samt dem som betala vakansafgift allt för stort.

Något annat eller bättre sätt att afhjelpa denna ojemnhet mellan lika — som de borde vara — skattdragande, eller emellan dem som rusta och rotera och dem som icke göra det, intilless en ny arméorganisation hinner intaga den gamlas ställe, kan jag ej finna, än att staten träder emellan med bidrag för rekryters anskaffning jemväl vid den indelta arméen. Juridiskt rätt torde detta vara för alla rotehållare som hafva grundlagsenligt helgade kontrakt, deri legan är bestämd; och moraliskt rätt torde det jemväl vara, att öfrige rotehållare åtnjuta samma förmån.

På grund af hvad sålunda blifvit andraget, får jag vördsamt föreslå, det Riksdagen måtte besluta,

att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 20,000 kronor att, och intill dess en ny härordning blifver i sin helhet genomförd, användas till understöd vid rotehålet, vare sig vid infanteriet eller båtsmanshållet, vid legning af rekryter, allt under följande vilkor: att i de landskap, som hafva vederbörligen stadfästade kontrakt, deri legan är bestämd, rotehållarne, mot öfverlemnande af denna lega och rekryteringsrätten, befrias från skyldigheten att rekrytera, och i annat fall, att såväl dessa som öfrige rotehållare, med fortfarande rekryteringsskyldighet, erhålla uti statsbidrag halfva den summa som måste utgifvas till lega för rekryt.

Till Stats-Utskottet, dit denna motion torde hänvisas, anhåller jag få inlemna de i motionen åberopade bilagor.

Stockholm den 27 Januari 1875.

J. Rundbäck.

Härom förena sig

A. Andersson
i Intagan.

J. E. Billström.